

**ПЕТАР II
ПЕТРОВИЋ
ЊЕГОШ**

**Горски
вијенац**

Историјско догађаје при свршетку XVII вијека

Copyright © овог издања 2024, ЛАГУНА

Фотографија на клавни:
Анастас Јовановић,
Портрет Петра II Петровића Његоша,
19. век, литографија
(Народни музеј Србије)

**Горски
вијенац**

Садржај

Јована Анђелковић: Извијање искре – Луча <i>Горскої вијенца</i>	9

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

Посвета праху оца Србије	31
Лица.	35
Речник туђица и мање познатих речи и израза .	179
Хронологија живота и рада Петра II Петровића Његоша.	195

ПОСВЕТА ПРАХУ ОЦА СРБИЈЕ

Нек се овај вијек горди над свијема вјековима,
он ће ера бити страшна људскијема кољенима.
У њ се осам близанацах у један мах изњихаше
из колевке Белонине, и на земљи показаше:
Наполеон, Карло, Блихер, кнез Велингтон и Суворов. 5
Карађорђе, бич тирјанах, и Шварценберг и Кутузов.
Ареи је, страва земна, славом бојном њих опио
и земљу им за поприште, да се боре, назначио.
Из грмена великога лафу изаћ трудно није,
у великим народима генију се гњездо вије: 10
овде му је поготову материјал к славном дјелу
и тријумфа дични в'јенац, да му краси главу смјелу.
Ал' хероју тополскоме, Карађорђу бесмртноме,
све препоне на пут дјеху, к циљу доспје великоме:
диже народ, крсти земљу, а варварске ланце сруши, 15
из мртвијех Срба дозво, дуну живот српској души.
Ево тајна бесмртника: даде Србу сталне груди;

од витештва одвикнута у њим лафска срца буди.
 Фараона источнога пред Ђорђем се мрзну силе,
 Ђорђем су се српске мишце са витештвом опојиле! 20
 Од Ђорђа се Стамбол тресе, крвожедни отац куте,
 сабљом му се Турци куну – клетве у њих нема друге.

.....

Да, витеза сустопице трагически конач прати:
 твојој глави би суђено за в'јенац се свој продати!

.....

Покољења дјела суде, што је чије дају свјема! 25
 На Борисе, Вукашине, општа грми анатема,
 гадно име Пизоново не см'је каљат мјесецослов,
 за Егиста управ сличи гром небесни, суд Орестов.

.....

Над свијетлим твојим гробом злоба грдна дљува тмуше,
 ал' небесну силну зраку што ћ' угасит твоје душе? 30
 Плачне, грдне помрчине – могу л' оне свјетлост крити?
 Свјетлости се оне крију, оне ће је распалити.
 Плам ће, вјечно животворни, блистат Србу твоје зубље,
 све ће сјајни и чудесни у вјекове биват дубље.

.....

Зна Душана родит Српка, зна дојити Обилиће, 35
ал хероје кâ Пожарске, дивотнике и племиће,
гле, Српкиње сада рађу... Благодством Српство дише...
Бјежи, грдна клетво, с рода – завјет Срби испунише!

У Бечу, на Ново љето 1847. года

Сочиниѡелъ

Лица

Владика Данило	Вукота Мрваљевић
Игуман Стефан	Вук Томановић
Сердар Јанко Ђурашковић	Мнозина
Сердар Радоња	Богдан Ђурашковић
Сердар Вукота	Вук Мићуновић
Сердар Иван Петровић	Вук Мандушић
Кнез Раде, брат владике	Вук Љешевоступац
Данила	Поп Мићо
Кнез Бајко	Сестра Батрићева
Кнез Роган	Хаџи-Али Медовић, кадија
Кнез Јанко	Скендер-ага
Кнез Никола	Мустај-кадија
Војвода Драшко	Арслан-ага Мухадиновић
Војвода Милија	Ферат, зачирски кавазбаша
Војвода Станко (Љуботи- њанин)	Риџал Осман
Војвода Батрић	Једна баба
Томаш Мартиновић	Вук Марковић, један Цуца, је- дан војник, други војник,
Обрад	сват Црногорац, сват Тур- чин, ђаче, момче, ђаци.
Вук Раслапчевић	

*Скуйшиїина уочи Тројичина дне на Ловћену.
Глухо доба ноћи, свак сїава.*

ВЛАДИКА ДАНИЛО
(сам собом)

Виђи врага су седам бињишах,
су два мача а су двије круне,
праунука Туркова с Кораном!
За њим јата проклетога кота,
да опусте земљу свуголику 5
ка скакавац што поља опусти!
Францускога да не би бријега,
аравијско море све потопи!
Сан паклени окруни Османа,
дарова му Луну кâ јабуку. 10
Злога госта Европи Оркана!
Византија сада није друго
но прђија младе Теодоре;
звїезда је црне судбе над њом.

Палеолог позива Мурата да закопа Грке са Србима. Своју мисли Бранковић с Гертуком. Мухамеде, то је за Гертuku!	15
Сјем Азије, ће им је гњијездо, вражје племе позоба народе – дан и народ, како ћуку тица: Мурат Српску, а Бајазит Босну, Мурат Епир, а Мухамед Грчку, два Селима Ципар и Африку.	20
Сваки нешто, не остаде ништа; страшило је слушат што се ради! Мален свијет за адова жвала, ни најест га, камоли прејести!	25
Јанко брани Владислава мртва; што га брани, кад га не одбрани? Скендербег је срца Обилића, ал' умрије тужним изгнаником. – А ја што ћу, али са киме ћу?	30
Мало руках, малена и снага, једна сламка међу вихорове, сирак тужни без нигђе никога...	35
Моје племе сном мртвијем спава, суза моја нема родитеља, нада мном је небо затворено, не прима ми плача ни молитве; у ад ми се свијет претворио, а сви људи паклени духови. Црни дане, а црна судбино! О кукавно Српство угашено,	40

зла надживјех твоја сваколика, 45
а с најгорим хоћу да се борим!
Да, кад главу раздробиш тијелу,
у мучењу издишу членови...
Куго људска, да те Бог убије!
Али ти је мало пò свијета 50
те си својом злошћу отровала,
но си отров адске своје душе
и на овај камен избљувала?
Мала ти је жртва сва Србија
од Дунава до мора сињега? 55
На трон сједиш неправо узети,
поносиш се скиптром крвавијем;
хулиш Бога с светог олтара,
мунар дуби на крст раздробљени!
Али сјенку што му шће тровати 60
те је у збјег содом унијеше
међу горе за вјечну утјеху
и за спомен рода јуначкога?
Већ је у крв она прекупата
стопут твоју, а стотину нашу! 65
Виђи посла цара опакога,
кога ђаво о свачему учи:
„Црну Гору покорит не могу
ма никако да је сасвим моја;
с њима треба овако радити...“ 70
Па им поче демонски месија
лажне вјере пружат посланице.
Бог вас клео, погани изроди,
што ће турска вјера међу нама?

Куда ћете с клетвом прађедовском? 75
 Су чим ћете изаћ пред Милоша
 и пред друге српске витезове,
 који живе доклен сунца грије?
 Кад данашњу премислим вијећу,
 распале ме ужаса пламови: 80
 исклати се браћа међу собом,
 а крвници, јаки и опаки –
 затријеће сјеме у одиву.
 Грдни дане, да те Бог убије,
 који си ме дао на свијету! 85
 Час проклињем лански по сто путах
 у који ме Турци не смакоше,
 да не варам народње надање.

*Вук Мићуновић лежи близу владике; пришајо се
 као да спава, али све чује дивно.*

ВУК МИЋУНОВИЋ

Не, владико, ако Бога знадеш!
 Каква те је спопала несрећа 90
 тено кукаш као кукавица
 и топиш се у српске несреће?
 Да ли ово светковање није
 на кому си сабра Црногорце
 да чистимо земљу од некрсти? 95
 И без тога ово нам је слава,
 на коју се врсни момци купе
 способности своје да кушају,

силу мишце и брзину ногах;
стријељањем да се надмашају 100
и сјечењем у опкладу плећах;
да слушају божју летурђију
и да воде коло око цркве;
да витештвом прса набрецају.
То је тамјан свети јунацима, 105
то гвоздени срца у момцима!
Тури такве разговоре црне!
Људи трпе, а жене наричу;
нема посла у плаха главара!
Ти нијеси саморана глава: 110
видиш ове пет стотин момчади,
које чудо снаге и лакоће
у њих данас овђе видијесмо?
Виђаше ли како стрijeљају,
ка се града вјешто изиграше, 115
како хитро грабљаху капице?
Тек што вучад за мајком помиле,
играјућ се страшне зубе своје
већ умију под грлом острити;
тек соколу прво перје никне, 120
он не може више мировати,
него своје размеће гнијездо,
грабећ сламку једну и по једну
с њом пут неба дјежи цијучући.
Све је ово некаква наука! 125
Без момчади ове те су овђе
шест путах је јошт овлико дома;
њина сила, то је твоја сила.

Докле Турци све њих савладају
многе ће се буле оцрнити; 130
борби нашој краја бити неће
до истраге турске али наше...
Нада нема право ни у кога
до у Бога и у своје руке;
надање се наше закопало 135
на Косово у једну гробницу.
У добру је лако добро бити,
на муци се познају јунаци!

*Изнијели су крстѐ с Ловћена наврх Црквине,
ѝа су ѝо врху сјели, ѝађају ѝушкама и дроје
колика ѝуѝѝа која одјекне.*

СЕРДАР ЈАНКО ЂУРАШКОВИЋ

Чудне пушке, ваља мушку главу!
Свака наша шест путах одјекне, 140
а цефердар Томановић Вука
девет путах једнако се чује.

СЕРДАР РАДОЊА

Видите ли чудо, Црногорци!
Присукâ сам педесет годинах,
на Ловћен сам вазда љетовао, 145
излазио на ову вршину;
сто путах сам гледао облаке
ђе из мора дођу на гомиле
и прекриле сву ову планину,
отисни се тамо али тамо 150
с сијевањем и с великом јеком

и с ломљавом страшнијех громовах;
сто путах сам овђена сједио
и грија̂ се мирно спрема сунца,
а под собом муње и громове 155
гледâ, слушâ ђено цијепају;
гледа јеком града стравичнога
ђе с' пода мном јалове облаци,
ал' овога чуда јошт не виђех!
Видите ли, ако бога знате, 160
колико је мора и приморја,
равне Босне и Херцеговине,
Арбаније управо до мора,
колико је наше Горе Црне,
све је облак притискâ једнако, 165
свуд се чује јека и грмљава,
свуд испод нас муње сијевају,
а нас једне само сунце грије.
И доста је добро примарило
ка је ово брдо вазда хладно. 170

ОБРАД

Виђесте ли чудо и знамење
ка̂ се двије муње прекрстише?
Једна сину од Кома к Ловђену,
друга сину од Скадра к Острогу,
крст од огња жива направише. 175
Ох, диван ли дјеше погледати!
У свијет га јошт није таквога
ни ко чуо нити ко видио.

Помоз, Боже, јаднијем Србима,
и ово је неко знаменије! 180

ВУК РАСЛАПЧЕВИЋ

На што мјериш цефердаром, Драшко?

ВОЈВОДА ДРАШКО

Хоћах убит једну кукавицу,
а жâ ми је фишек оштетити.

ВУК РАСЛАПЧЕВИЋ

Немој, Драшко, тако ти живота!
Не ваља се бити кукавица; 185
Али не знаш, рђа те не била,
да су оне шћери Лазареве?

*Сѝаде велика їраја наврх Црквине, на сјеверној
сѝрани више језера.*

СЕРДАР ВУКОТА

Што грајете, који су ви јади?
А ево сте гори него ђеца!

ВУКОТА МРВАЉЕВИЋ

Долеће ни јато јаребѝцах, 190
и свакоју живу ухватисмо.
Стога граја стаде међу нама.

СВИ ИЗ ГРЛА ПОВИЧУ:

Пуштите их, аманат ви божи,
јере их је невоља нагнала,
а не бисте ниједну хватали. 195
Утекле су к вама да утеку,
а нијесу да их покољете.

*Пустѝише јаредице, и враѝише се с крстѝима ойкуда
су их и диѝли.*